

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

В И С Н О В О К

**щодо проекту Закону про внесення змін до пункту 26 Розділу VI
«Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України (щодо
забезпечення механізму виплати щорічної грошової допомоги ветеранам
війни, членам сімей загиблих та особам, які мають особливі заслуги
перед Батьківщиною у належному розмірі)
(реєстр. № 6704 від 13 липня 2017 року)**

Комітет з питань правової політики та правосуддя розглянув на своєму засіданні 28 лютого 2018 року (протокол № 67) на відповідність Конституції України проект Закону про внесення змін до пункту 26 Розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України (щодо забезпечення механізму виплати щорічної грошової допомоги ветеранам війни, членам сімей загиблих та особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною у належному розмірі) (реєстр. № 6704 від 13 липня 2017 року), поданий народними депутатами України Білецьким А.Є. та Петренком О.М. (далі – Законопроект).

Згідно з пояснювальною запискою Законопроект розроблено з метою «вирішення питання несправедливого розміру одноразової грошової допомоги, яка щорічно виплачується ветеранам війни, членам сімей загиблих та особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною та усунути правові колізії при прийнятті проекту Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо справедливого забезпечення прав та законних інтересів ветеранів війни та вдосконалення порядку фінансування об’єднань ветеранів війни)».

Для досягнення цієї мети авторами Законопроекту пропонується вилучити норми з пункту 26 Розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України щодо встановлення розміру такої грошової виплати Кабінетом Міністрів України.

Вирішуючи питання про відповідність Законопроекту положенням Конституції України, Комітет виходить з такого.

Згідно Основного Закону України Україна є соціальною, правовою державою (стаття 1); людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю; права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави; держава відповідає перед людиною за свою діяльність; утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (стаття 3); конституційні права і свободи людини і громадянина не є вичерпними, вони є невідчужуваними та непорушними, гарантується і не можуть бути скасовані (частина друга статті 21, частини перша та друга статті 22); громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом (частина перша статті 46), це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення (частина друга статті 46); пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом (частина третя статті 46); кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 48); конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України (частина перша статті 64); виключно законами України визначаються права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; основи соціального захисту, форми і види пенсійного забезпечення (пункти 1, 6 частини першої статті 92); закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8).

Відповідно до Конституції України бюджетна система України будується на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами (частина перша статті 95).

Виключно законом про Державний бюджет України визначаються будь-які видатки держави на загальносуспільні потреби, розмір і цільове спрямування цих видатків. Держава прагне до збалансованості бюджету України (частини друга та третя статті 95 Конституції України).

Конституційний Суд України у своєму Рішенні від 17 березня 2005 року № 1-рп/2005 зазначив, що із змісту частин першої, другої статті 46 Основного Закону України випливає, що визначення обов'язкових гарантій соціального захисту не виключає можливості запровадження законом інших додаткових гарантій у цій сфері (наприклад, соціальної допомоги різних видів) (абзац п'ятий підпункту 4.1 пункту 4 мотивувальної частини).

Однак, відповідно до правової позиції Конституційного Суду України, викладеної у Рішенні від 26 грудня 2011 року № 20-рп/2011, одним з визначальних елементів у регулюванні суспільних відносин у соціальній сфері є

додержання принципу пропорційності між соціальним захистом громадян та фінансовими можливостями держави, а також гарантування права кожного на достатній життєвий рівень (абзац сьомий підпункту 2.1 пункту 2 мотивувальної частини).

Конституційний Суд України у згаданому Рішенні вказав на те, що передбачені законами соціально-економічні права не є абсолютною. Механізм реалізації цих прав може бути змінений державою, зокрема, через неможливість їх фінансового забезпечення шляхом пропорційного перерозподілу коштів з метою збереження балансу інтересів усього суспільства. Крім того, такі заходи можуть бути обумовлені необхідністю запобігання чи усунення реальних загроз економічній безпеці України, що згідно з частиною першою статті 17 Конституції України є найважливішою функцією держави. Водночас зміст основного права не може бути порушений, що є загальновизнаним правилом... (абзац десятий підпункту 2.1 пункту 2 мотивувальної частини). Отже, зміна механізму нарахування певних видів соціальних виплат та допомоги є конституційно допустимою до тих меж, за якими ставиться під сумнів сама сутність змісту права на соціальний захист (абзац одинадцятий підпункту 2.1 пункту 2 мотивувальної частини).

На залежність розмірів соціальних виплат особі від економічних чинників або фінансових можливостей держави Конституційний Суд України вказав також у Рішеннях: від 19 червня 2001 року № 9-рп/2001; від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004; від 24 березня 2005 року № 2-рп/2005; від 20 червня 2007 року № 5-рп/2007; від 8 жовтня 2008 року № 20-рп/2008; від 25 січня 2012 року № 3-рп/2012.

Вирішуючи це питання, необхідно також враховувати положення актів міжнародного права. Так, принципи соціальної держави втілено у Загальній декларації прав людини, Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права та Європейській соціальній хартії.

У Загальній декларації прав людини передбачено право кожної людини, як члена суспільства, на соціальне забезпечення і на здійснення необхідних для підтримання її гідності і для вільного розвитку її особи прав у економічній, соціальній і культурній галузях за допомогою національних зусиль і міжнародного співробітництва та відповідно до структури і ресурсів кожної держави. Кожна людина має право на такий життєвий рівень, включаючи їжу, одяг, житло, медичний догляд та необхідне соціальне обслуговування, який є необхідним для підтримання здоров'я і добробуту її самої та її сім'ї, і право на забезпечення в разі безробіття, хвороби, інвалідності, вдівства, старості чи іншого випадку втрати засобів до існування через незалежні від неї обставини (статті 22 та 25).

Європейський суд з прав людини у рішенні від 9 жовтня 1979 року у справі "Ейрі проти Ірландії" (Airey v. Ireland), Series A № 32, п. 26), констатував, що здійснення соціально-економічних прав людини значною мірою залежить від

становища в державах, особливо фінансового.

Згідно з частиною першою статті 1, статтями 3 та 9 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права всі народи мають право на самовизначення, на підставі якого вони вільно встановлюють свій політичний статус і вільно забезпечують свій економічний, соціальний і культурний розвиток. Держави, які беруть участь у цьому Пакті, зобов'язуються забезпечити рівне для чоловіків і жінок право користування всіма економічними, соціальними і культурними правами, передбаченими в цьому Пакті. Держави, які беруть участь у цьому Пакті, визнають право кожної людини на соціальне забезпечення.

Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні, одним із повноважень якого є прийняття законів (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України). Зважаючи на зазначене, законодавча ініціатива є предметом правового регулювання закону та узгоджується з Основним Законом України.

Враховуючи викладене, Комітет дійшов висновку, що проект Закону про внесення змін до пункту 26 Розділу VI "Прикінцеві та переходні положення" Бюджетного кодексу України (щодо забезпечення механізму виплати щорічної грошової допомоги ветеранам війни, членам сімей загиблих та особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною у належному розмірі) (реєстр. № 6704 від 13 липня 2017 року), поданий народними депутатами України Білецьким А.Є. та Петренком О.М., не суперечить положенням Конституції України.

Голова Комітету

Р.П. КНЯЗЕВИЧ

